

Szima Csilla

SZEMBEN A MÚLTAL

Bent mély csend volt, csak a falióra rendszeres, monoton zizzenése hallatszott. Néha egy-egy billentyű leütése zavarta meg a csendet. Az idő unalmasan telt, csak mintha vánszorgott volna, főleg amióta munkahelyet váltottam, és vidékre kerültem. Egykedvűen bámultam a munkámat a laptop képernyőjén.

Felálltam, és az ablakhoz mentem, a félig nyitott ablakszemen nézett vissza rám a furcsa énem, egy koptatott arc. Gondolatban párbeszédbe elegyedtem ezzel a furcsa önmagammal, megtört tekintet, ősz tincseket rejtő festett haj, ki tudja, mi jelzi még az idő múlását?

Kint hét ágra sütött a nap, a nyitott ablakon tódult be a meleg. Valahonnan hársvirág illatát hozta a szél. A fák koronáját csodáltam, a fű zöldje megnyugtató, ekkor vettem észre a kertben szorgoskodó embert.

Gumicsizmája szinte szusszant a fűvön, égett a munka a keze alatt. Pengett a kasza a kezében, mintha hangszeren játszott volna, feszes kabátja testes mivoltáról árulkodott. Mégsem volt visszataszító, mint sok más túlsúlyos. Csak munkájára figyelt, néha megemelte fejét, akárcsak a parancsszóra várók. Szinte láttam izmos karját, tömpe ujjait, amelyek szorították a kasza nyelét, elgondolkodtam, vajon miért nem használ elektromos fűnyírót, hiszen volt a raktárban. Beszippantottam a frissen vágott fű illatát, visszatartottam tüsszentésemet, hogy ne zavarjam meg a csendet. Ekkor ő, mintha egy ki tudja honnan érkező impulzus hatására, megállt a munkájában, és felnézett rám, pedig talán nem is láthatott abból a szögből. Aztán hirtelen megfordult, majd távozott. Hosszan néztem, majd hirtelen belém nyilallt a felismerés, valahonnan ismertem ezt az embert.

Másnap már kerestem a tekintetemmel, ugyanott állt, és forgatta az illatos szénát. Valamilyen igás állatnak készíthette takarmánynak. Vagy talán csak ösztönösen cselekszik a rend, a szokás szerint? Néhány percre most is megállt, felnézett rám, kicsit határozottabban. Ott állt, mint akinek mondandója van, de nem tudja elkezdeni.

Ezután néhány napig nem láttam, csak hallottam, amint járt-kelt, fel-alá a folyosón, kinyitott egy ajtót, becsukott egy ablakot, mindig

rendet hagyott maga mögött. Majd egyszer hozzánk is benyitott, ellenőrizte, tiszták-e a csészek, van-e papírtörölő a tartóban. Senki sem várta el tőle, ő mégis átlagon felül teljesített. A poharak elmosása nem az ő feladata volt, de ő mindent megtett, amolyan munkamániásként, mint aki megteszi azt is, amit senki nem vár el tőle.

Egyik reggel korábban érkeztem az irodába, a folyosón ácsorgott, majd miután meglátott, utánam somfordált, és megállt az ajtó előtt. Halkan kopogott, majd kicsit tétován belépett. Éppen a vízfórralóval bíbelődtem, mire megfordultam, már ott állt mellettem. Végigsimította gyér haját, majd kezét hátracsúsztatta, mint aki nem tudja, mit kezdjen vele. Beteges árnyék suhant át a tekintetén. Kissé meggörnyedt, halkan köszönt. Hangosan, mosolyogva fogadtam, hogy bátorítsam:

- Nos, miben segíthetek?

- Tudja, kérem, segítségre szorulok - szedte össze bátorságát.

Volt ebben a nézésben valami különleges ismerős jel, talán köze is volt hozzám. Felemelte tekintetét, melyben ott bujkált az ifjúság hanyatlott fénye.

Mi ismerjük egymást. Nagyot nyelt, mint aki bátorságot gyűjt, hogy szóljon:

- Valamikor, pontosabban harminchét éve, anyósomnál lakott albérletben. Tudja jól, fenn a Napsugár utcában, ott a második emeleten. Ugye emlékszik, virágágyások, gondozott kertecske virult a bejárat előtt, s hátul egy cseresznyefa ontotta minden tavasszal gyümölcsseit...

Persze, hogy emlékeztem, s megrohantak a szívszorító emlékek. Milyen boldog évek voltak, naponta kétszer másztam meg a dombot, mikor az egyetemre igyekeztem, a hársfa virágának illatát hurcolta a szél. Sok pajkos élményt, a viszonzott boldog szerelmet jelentette számomra, miközben éltem az önmegvalósítás éveit. S valahogy itt jött most a képbe Antal, mert most már emlékeztem rá. Délceg, magas fiatalember volt, mosolygós arcából nem maradt más, csak a mély, zöldes fényben égő szempár, ami a belső izgalom jele volt. Ezután fel tudtam idézni azt a réveteg, apró mosolyt, amely egy pillanatra elővillant abban az emeleti szobában, ő volt az, aki ünneplőbe öltözve, tele reménnyel eljött, hogy megkérje lakásadóm legnagyobb lányának kezét.

Elza, mert így hívták a lányt, már nem volt fiatal, talán szép sem igazán. Vastag lencsés szemüvege mögött ott lapult mindig valami rejtegetnivaló. Tartózkodó egyszerűség jellemezte, társaságba nem járt,

néha megkért, hogy franciául fogalmazzak meg neki egy levelet egy Közép-Afrikában élő férfinak, akitől válasz sosem érkezett. Együttérzéssel próbáltam közeledni hozzá, tudtam, mit jelent a szívszorító várakozás egy nem érkező válasz után.

Akkor végre boldognak láttam, Antal jóval idősebb volt nála – újsághirdetés útján ismerkedtek meg –, s úgy tűnt, kapcsolatuk felhőtlen. Szabó néni, mert így hívták a házi nénit, majd kicsattant a boldogságtól. Napokon át szorgoskodott, töltötte a káposztát, verte a habot, tortát díszített, készült a kézfogóra. Özvegyasszony létére nagyon jól elboldogult. Kicsi nyugdíját kipótolta lakbéremmel, néha piacon értékesített gyümölcsöt, virágot. Négy lánya volt, hétvégeken unokák vidám csapata vette körül, ott pajkoskodtak a kis lakásban körülötte.

Ha látta, hogy tanulok, főleg szesszióban, lábujjhegyen járt, néha benézett a szobámba, hogy lezárja a gázt a csempekályhában. Arra mindig ügyelt, hogy ne legyen túl meleg a szobában.

– Tudod, lányom – mert csak így szólított –, sokat fogyaszt ám ez a kályha, drága a gáz, inkább hozok még egy takarót.

De én meg voltam elégedve, különben sem voltam fázós, s az én dolgaimba sosem verte bele az orrát. Egyszer azért megjegyezte:

– Neked is kell majd találnod egy jó embert, mint Elzácska Antalja, az igazán jó ember.

Hogy mit értett jó ember alatt, azon gyakran elgondolkoztam, talán azt, aki nem hagy pártában egy korosodó lányt, vagy azt, akinek mindenkihez van egy kedves szava.

S a „jó ember” rendszeresen járogatott Elzához, gyakran vitte moziba, sétálni, néha hozzám is bekopogott, ha az ajtó csukva volt.

– Nem tart velünk, kisasszony – kérdezgette –, biztosan sok tanulnivalója van. – Valahogy mindig úgy felnézett rám, bár nem volt jó véleménye a továbbtanulásról. Egyszer mondta is, hogy a feleségnek nem kell több iskolája legyen, mint a férjnek.

– Nem kell haszontalan dolgokra pazarolni a drága időt. Mindent a maga idejében kell bevégezni.

Ez számára azt jelentette, hogy húsz éves kor után álljon munkába az ember. Néha dicsérte is Elza elfoglaltságát a cipőgyárban, hosszú ideig őt is ott alkalmazták a kaptafánál...

Itt az emlékek teljesen magukkal ragadtak, szinte csorgott rajtam a verejték, vagy a korai melegtől, vagy a gondolatok súlya alatt roskadoz-

tam. Vártam néhány percet, hogy fellelegezzem, majd kíváncsian pillantottam feléje, vajon mivel akar előhozakodni ennyi év után. De ő hosszan hallgatott, nem tudta, hogyan kezdje el mondandóját.

- Tudja, kérem - láttam, hogy tekintete nem állja a nézésemet, és nem tudja, hogyan folytassa. Aztán mint egy megszeppent gyermek, megfordult, és kiment. Nem láttam többé, csak hallottam a fejsze csattogását. Pedig teljesen felesleges június derekán fát vágni, főleg, hogy cégünk előre felhasogatott fát vásárolt télire. Talán így vezette le feszültségét.

Meglepetésemre másnap újra jelentkezett, szinte figyelte, mikor lépek be a kapun, talán így, semleges területen több bátorsággal szólíthat meg. Szinte elálta az utamat, tudtam, hogy most nem szabadulhatok tőle.

- Tudja, kérem, mintha csak a tegnapi párbeszédet folytatná, eljön-e nekem tanúnak a július harmadiki tárgyalásra?

Megszeppentem, ugyan miről is lehet szó. Most már értettem, miért is volt ennyire zavarban. S miután ezt kimondta, sokkal bátrabban folytatta.

- Bizonyára emlékszik, 1989 őszén, röviddel az esküvőnk után az akkori rendszer kilátásba helyezte az állami lakások megvásárlását. Nem volt túl nagy ár, de özvegy anyósomnak erre nem futotta, ekkor én megspórolt pénzemen megvettem azt a tömbházlakást.

Egyre jobban megvilágosult előttem, miért volt Antal az a „jó ember” az öreg Szabóné szemében, miért is fogadta olyan nagy szeretettel minden alkalommal, miért pakolgatta olyan lelkesen össze Elza hozományát, hogy végül a megvásárolt lakásban ott élhessen ő is holtáig nyugodtan.

- Most, ennyi év után bajban vagyok - folytatta Antal -, az akkori vásárlás után a ház továbbra is a Szabó néni nevére maradt, én nem szerepeltem, sem mint tulajdonos, sem mint vásárló. Az akkori vásárlás után nem maradt, csak a szóbeli megállapodás. S most, hogy meghalt a feleségem...

Itt elcsuklott a szava, és magyarázkodni kezdett.

- Emlékszik, mindig baja volt a gyomrával, kezelték, még Budapesten is jártunk, de tavaly elvitte a rák. Anyósom is meghalt néhány hónapja, a sógornőim nem ismerik el, hogy én akkor kifizettem azt a pénzt a lakásért, a lakás most csak a fiamat, Istvánt illetné meg. Én kiköltöztem, még a feleségem halála után, de ott van a fiam, így is oly nehéz nekik. Az a sok gyermek...

Itt újra szünetet tartott, s mivel lassan elindultam befelé, jött utánam, s várta, hogy mit szólok.

- Nincs senki, aki tanúskodjon mellettem. Ön ott volt, emlékszik, akkor este... - folytatta Antal.

Igen, felidéztem, újra ott volt előttem képekben a múlt, sugárzó arccal léptek be a Napsugár utcai lakásba, Elza már terhes volt, fiút vártak. Szabó néni majd kirepedt az örömtől. Már csak arról beszéltek, hogy a fiú unoka, Istvánka innen jár majd iskolába, Szabó néni nevelgeti, míg a család vidéken gazdálkodik.

- Most úgy áll a helyzet, hogy Elza halála után a sógornóim nem ismerik el a szóbeli megegyezést, a lakást a tudtom nélkül eladták, és a pénzt négy felé osztották. Pedig az a lakás az Istváné, én akkor óérté vettem - gyózködött a férfi.

Igaza volt, gyermekeim jogaiért én is tűzbe mentem volna. Most azonban ingatagnak éreztem a magam tanúskodását. Az én szavam az övék ellen, ennyi év után? Kevés gondolkodási időt szerettem volna, talán egy-két napon belül megadom a választ. Kicsit aggasztott, mivel jár egy ilyen tárgyalás, mégis bizonygattam, hogy számíthat rám, nem fogom cserben hagyni. Antal elégedetten távozott, már annak is örült, hogy meghallgattam.

Lelkem fokozatosan telt meg humánus érzésekkel, mintha röpködő madarak szárnyai emelkedtek volna felfelé, olyan könnyűnek éreztem magam. Tudtam, hogy cselekednem kell, segítenem kell mindenáron. Másnap nagyobb lendülettel fogtam neki a munkámnak, a sok emlék meghozta a kedvemet. Eldöntöttem, hogy elmegyek a tárgyalásra, időt szánok erre az emberre, hogy legyen lehetősége tisztázni jogait.

Napok teltek, s én vártam, hogy megadjam Antalnak a boldogító választ, de nem láttam többé. Érdeklődtem a cég személyzeténél, az mondták, néhány nap szabadságot vett ki, valamilyen peres ügye miatt. Lakcím, telefonszám hiányában, semmiképpen nem tudtam vele felvenni a kapcsolatot. Antal eltűnése egyre jobban aggasztott. Egy szegény ember „hajkiáltását” nem hallgattam meg időben, furdalt a lelkiismeret. Egyre jobban nyugtalankodtam, már azon vettem észre magamat, hogy csak állok az ablak előtt, és várom, hogy megjelenjen a kertben. Egyszer csak megpillantottam a munkanadrágos férfit, amint gyomlálgatta az ágyásokat. Szinte lélekszakadva rohantam feléje, de mikor megfordult,

láttam, hogy nem ő volt. Furcsán nézett rám az idegen, és csak annyit mondott, hogy mától ő az új alkalmazott.

Egy idő után beletörődtem az eltűnésébe, talán hónapok teltek el, mióta nem dolgozott nálunk, amikor egyszer összefutottam a fiával. Egyik kezével babakocsit tolt, másik kezével olyan három-négyéveskét vezetett. Megöregedett, mióta nem láttam, borostás, gondozatlan volt, tartása megdöbbentett. Nem is tudom, honnan merítettem erőt, hogy megszólítsam:

- Jó látni téged, aranyosak a gyerekek, biztos a nagypapa szemefényei. Hogy van Antal, rég láttam.

Úgy tettem, mintha semmiről sem tudnék. Fejét elfordította, komor tekintetét már nem láttam, de szavai elárulták döbbenetét.

- Kérem, ne emlegesse az apámat, ő s a Napsugár utca 44-es lakás számunkra nincs többé - mondta, majd elsietett.

S mivel újra kimondta azt a laccímet, nem tudtam megállni, hogy ne keressem fel a régi lakhelyemet. Nyomban elindultam a domb felé. Egyszerű, kicsi lakás volt, amit akkor kezdtek felújítani. Ott is kérdezősködtem Antáról, csak annyit tudtak, hogy rejtélyes körülmények között tűnt el. Mielőtt visszaindultam, azért még benéztem a hátsó ablakon, ahol valamikor annyi időt töltöttem. A szoba közepén a bútorok letakarva várták a festést, az ablakban gyertya égett. Megvártam, míg a gyertya csonkig ég.

Stop!, 2021
(115 x 215 cm, linómetszet)